धातुषुदेहेषुनामरूपाणिवर्णाश्रमादीनि कल्पनायाःप्रयोजनमाह एतेषांप्राणिनांस्वार्थसिद्धयेप्रवृत्तिनियमद्वाराधर्मादिपुरुषार्थसिद्धये ॥ ६ ॥ नकेवलंदेहेष्वेवअपितुदेशकालादिभावानामपि आदिशब्देनानुपादेयानांफलनिमित्ताधिकारिणांग्रहणम् वस्तूनामुपादेयानांव्रीह्यादीनामपि म ममया नियमार्थंसंकोचार्थमित्यर्थः ॥ ७॥ एवंगुणदोषविषयंपरिशोध्य तयोःशुध्यशुद्धिमूलत्वाच्छुध्यशुद्धीप्रपंचयति अकृष्णसारइत्यष्टभिः देशानांमध्येकृष्णहरिणरहितोऽशुचिः तत्रापिअब्रह्मण्यः ब्राह्मणभक्तिशून्यः अत्यंतमशुचिः कृष्णसारोऽपिकृष्णेनमृगेणसारःश्रेष्ठोयःसोऽपिअ सौवीरःकीकटः सुवीराःसत्पुरुषाः तद्वान्सौवीरः कीकटोऽपिशुचिः तदुक्तम् सवैपुण्यनमोदेशःसत्पात्रंयत्रलभ्यतइति तद्वर्जितोयःकीकटःअंग वंगकलिंगादिः असंस्कृतःसंमार्जनादिशून्यः म्लेंछबहुलोवा ईरिणमुषरम् एकवद्भावः तत्अशुचि तदन्यःशुचिरित्यर्थादुक्तंभवति ॥ ८ ॥

वेदेननामरूपाणिविषमाणिसमेष्वपि॥ धातुषूद्भवकल्प्यंतएतेषांस्वार्थसिद्धये॥ ६॥ देशकालादिभावानां वस्तूनांममसत्तम॥ गुणदोषौविधीयेतेनियमार्थंहिकर्मणाम्॥ ७॥ अकृष्णसारोदेशानामब्रह्मण्योऽशु चिर्भवेत्॥ कृष्णसारोऽप्यसौवीरकीकटासंस्कृतेरिणम्॥ ८॥ कर्मण्योगुणवान्कालोद्रव्यतःस्वतएववा॥ यतोनिवर्ततेकर्मसदोषोऽकर्मकःस्मृतः॥ ९॥ द्रव्यस्यशुध्यशुद्धीचद्रव्येणवचनेनच॥ संस्कारेणाथकाले नमहत्त्वाल्पतयाऽथवा॥ १०॥

कालस्यशुध्यशुद्धीदर्शयति कर्मण्यइति द्रव्यतः द्रव्यसंपत्त्या स्वतोवापूर्वाह्णादिर्यःकर्मण्यः कर्मार्हःसकालस्तस्मिन्कर्मणिगुणवान् यतः यस्मिन्द्रव्यालाभेनवाराष्ट्रविप्लवादिनावा कर्म निवर्तते यश्चसूतकादौदशाहादिलक्षणोऽकर्मकःकर्मानर्हः स्मृतः सकालोदोषः अशुद्धइत्यर्थः ॥ ९ ॥ वस्तुशब्दोपात्तानांद्रव्याणांशुध्यशुद्धीद र्शयति द्रव्यस्येतिचतुर्भिः द्रव्येणतोयादिनाशुद्धिः मूत्रादिनात्वशुद्धिः वचनेनशुद्धमशुद्धंवेतिसंदेहेशुद्धमित्येवंरूपेणब्राह्मणवचनेनशुद्धिः विपरीते न अशुद्धिः संस्कारेणप्रोक्षणादिनापुष्पादेःशुद्धिःअवघ्राणादिनात्वशुद्धिः कालेनदशाहादिनानवोदकादेः शुद्धिः कालेमेघोदकंग्राह्यंवर्ज्यंतुत्र्यह मेवहि अकालेदशरात्रंस्यात्ततःशुद्धिर्विधीयते पर्युषितान्नादेःअशुद्धिः अंत्यजाद्युपहतानांतडागाद्युदकानांमहत्त्वाल्पत्वाभ्यांशुध्यशुद्धी ॥१०॥